

TEMATSKO VREDNOVANJE STUDIJSKIH PROGRAMA ZA REGULIRANE PROFESIJE U PODRUČJU ZDRAVSTVA (SESTRINSTVO, PRIMALJSTVO, MEDICINA, DENTALNA MEDICINA I FARMACIJA)

I. POSTUPAK VREDNOVANJA

Potreba vrednovanja studijskih programa koji vode do kvalifikacija potrebnih za obavljanje reguliranih profesija u području zdravstva proizašla je iz činjenice da se navedene profesije i dokumenti koji uređuju to područje trebaju uskladiti s pravnom stečevinom Europske unije.

1.1. Tema vrednovanja

U lipnju 2012. godine Republiku Hrvatsku posjetili su stručnjaci za područje zdravstva kako bi procijenili stanje u reguliranim profesijama u tom području.

Bila je to jedna od inicijativa Europske komisije, a poslužit će kao instrument koji se koristi za procjenu napretka oko usklađivanja hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije. O zaključcima je te misije sastavljena službena bilješka Ministarstva vanjskih i europskih poslova te je, između ostalog, dostavljena i Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta te Agenciji za znanost i visoko obrazovanje. U skladu sa službenim odgovorom Ministarstva vanjskih i europskih poslova, možemo reći kako Republika Hrvatska još nije zaprimila izvješće Europske komisije s prošlogodišnje misije stručnjaka. Misija je Republike Hrvatske pri Europskoj uniji u stalnom kontaktu s nadležnim službama Europske komisije te će nam oni dostaviti spomenuto izvješće kad ono bude završeno.

Kako bi dalo izvješće o napretku, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta uputilo je zahtjev Agenciji za znanost i visoko obrazovanje za provođenje ovoga tematskog vrednovanja.

U tom kontekstu, tema je vrednovanja usklađenost stručnih i sveučilišnih programa za regulirane profesije u području zdravstva (sestrinstvo, primaljstvo, medicina, dentalna medicina i farmacija) s odredbama Direktive 2005/36/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o priznavanju stručnih kvalifikacija od 7. rujna 2005. godine (dalje u tekstu: Direktiva 2005/36/EZ).

1.2. Dosadašnja vrednovanja u području zdravstva

Usklađenost s navedenom direktivom bila je tema i tematskog vrednovanja pokrenuta na vlastiti zahtjev Medicinskog fakulteta u Splitu koji je zatražio provjeru usklađenosti s Direktivom 2005/36/EZ za svoje programe *Medicina* i *Dentalna medicina* tijekom 2011. godine te su izvješća recenzirana i za to visoko učilište sastavni dio ovog izvješća.

Nadalje, Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje provodilo je vrednovanje tijekom 2008. i 2009. godine u skladu sa Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju i Pravilnikom o mjerilima i kriterijima za vrednovanje kvalitete i učinkovitosti visokih učilišta i studijskih programa (NN, broj 9/05). Izvješća s tog vrednovanja i sinteza provedenih vrednovanja¹ objavljeni su na mrežnim stranicama Agencije. Navedeno vrednovanje, međutim, nije uključivalo analizu usklađenosti s Direktivom i obuhvaćalo je samo četiri visoka učilišta koja su tada izvodila integrirane studije medicine te nije obuhvatilo vrednovanje ostalih institucija kao ni programa koji izvode studijske programe u području biomedicine i zdravstva.

1.3. Opis postupka i metodologija

Tematsko je vrednovanje započeto na zahtjev Ministarstva na temelju kojeg je 24. rujna 2012. godine Akreditacijski savjet donio odluku o pokretanju vrednovanja, metodologiji i recenzentima.

S obzirom na to da postupak tematskog vrednovanja, u skladu s važećim propisima obuhvaća odluku Akreditacijskog savjeta, obavijest instituciji, imenovanje stručnog povjerenstva i edukaciju, dostavu podataka i vrednovanje, izvješće, očitovanje institucije te završno izvješće, planirani vremenski okvir dovršenja postupka bio je šest mjeseci u okviru kojih je tematsko vrednovanje i provedeno.

Studijski su programi iz područja zdravstva radi bolje preglednosti podijeljeni u 6 grupa: stručni studiji sestrinstva, sveučilišni studiji sestrinstva, dentalna medicina, medicina, primaljstvo i farmacija. Svaku od navedenih grupa vrednovala su najmanje dva neovisna inozemna recenzenta i to iz aspekta njihove usklađenosti s Direktivom 2005/36/EZ koja je prilog ovom

---

¹<https://www.azvo.hr/index.php/hr/arhiva-provedenih-vrednovanja>

izvješću. Visoka su učilišta dostavila svoje programe u elektroničkom obliku. Radi ekonomičnosti postupka, preko zaštićenog dijela mrežnih stranica recenzentima i djelatnicima Agencije osiguran je pristup dokumentima.

Zadaća je recenzenata bila procijeniti usklađenost studijskih programa s Direktivom 2005/36/EZ. Budući da Europsko udruženje za osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju (ENQA) kao dobru praksu ističe izvješća koja imaju razvojni karakter što znači da osim postojećeg stanja donose preporuke za poboljšanja, recenzenti su se osvrnuli i na taj aspekt studijskih programa. U tom je kontekstu izrađeno i ovo izvješće s ocjenama usklađenosti s navedenom Direktivom, prednostima, slabostima te preporukama za poboljšanje.

Nakon primitka recenzija, Akreditacijski savjet imenovao je na 34. sjednici održanoj 18. prosinca 2012. godine Povjerenstvo za izradu izvješća o tematskom vrednovanju.

Završno izvješće Akreditacijskog savjeta o provedenom vrednovanju te recenzije stručnjaka (*peer-review*) s preporukama za poboljšanje bit će poslani Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta.

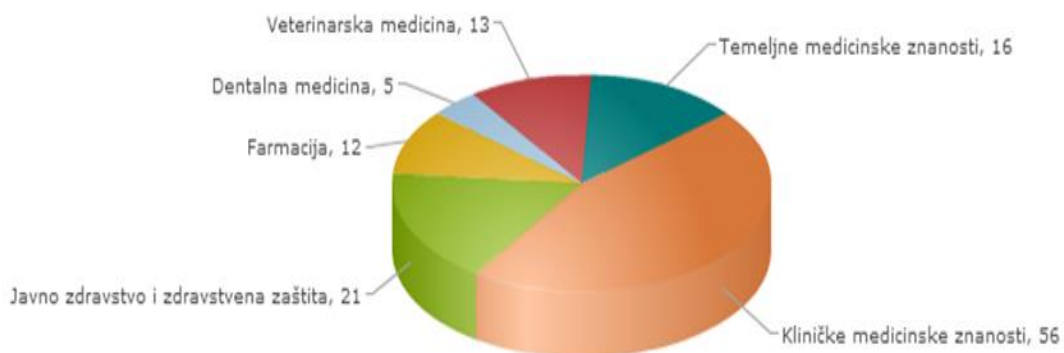
II. IZVJEŠĆA

U sustavu visokog obrazovanja Republike Hrvatske izvode se 123 studijska programa iz područja biomedicine i zdravstva, od čega su 24 studijska programa (integrirani preddiplomski i diplomski studiji medicine, farmacije i dentalne medicine, stručni studiji sestrinstva i primaljstva te sveučilišni studiji sestrinstva i primaljstva) obuhvaćena ovim tematskim vrednovanjem budući da vode do kvalifikacija potrebnih za obavljanje reguliranih profesija u području zdravstva.

Prikaz studijskih programa iz područja biomedicine i zdravstva u Republici Hrvatskoj

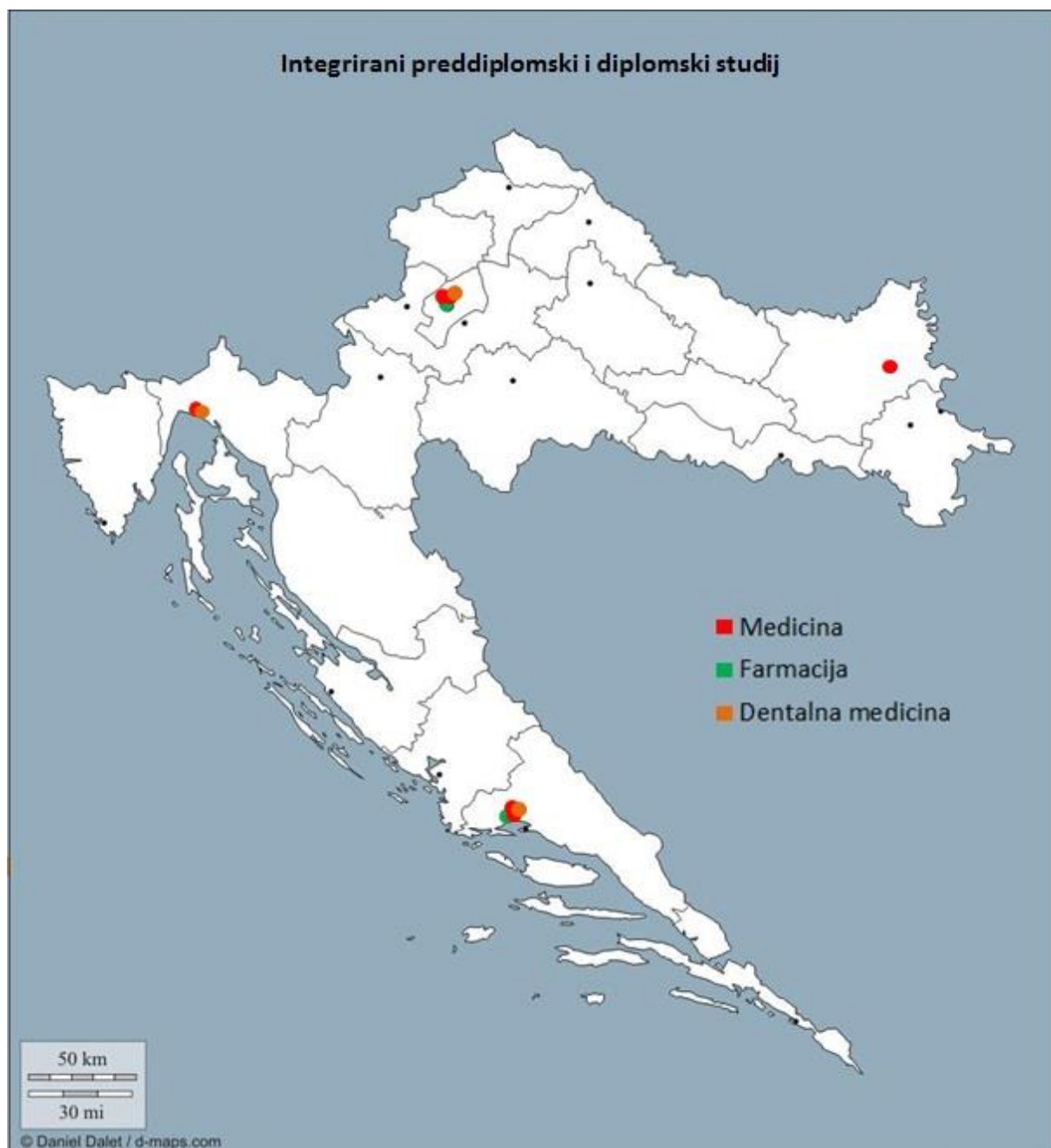
- Dentalna medicina (5)
- Farmacija (12)
- Javno zdravstvo i zdravstvena zaštita (21)
- Kliničke medicinske znanosti (56)
- Temeljne medicinske znanosti (16)
- Veterinarska medicina (13)

Podjela studijskih programa prema polju studijskih programa

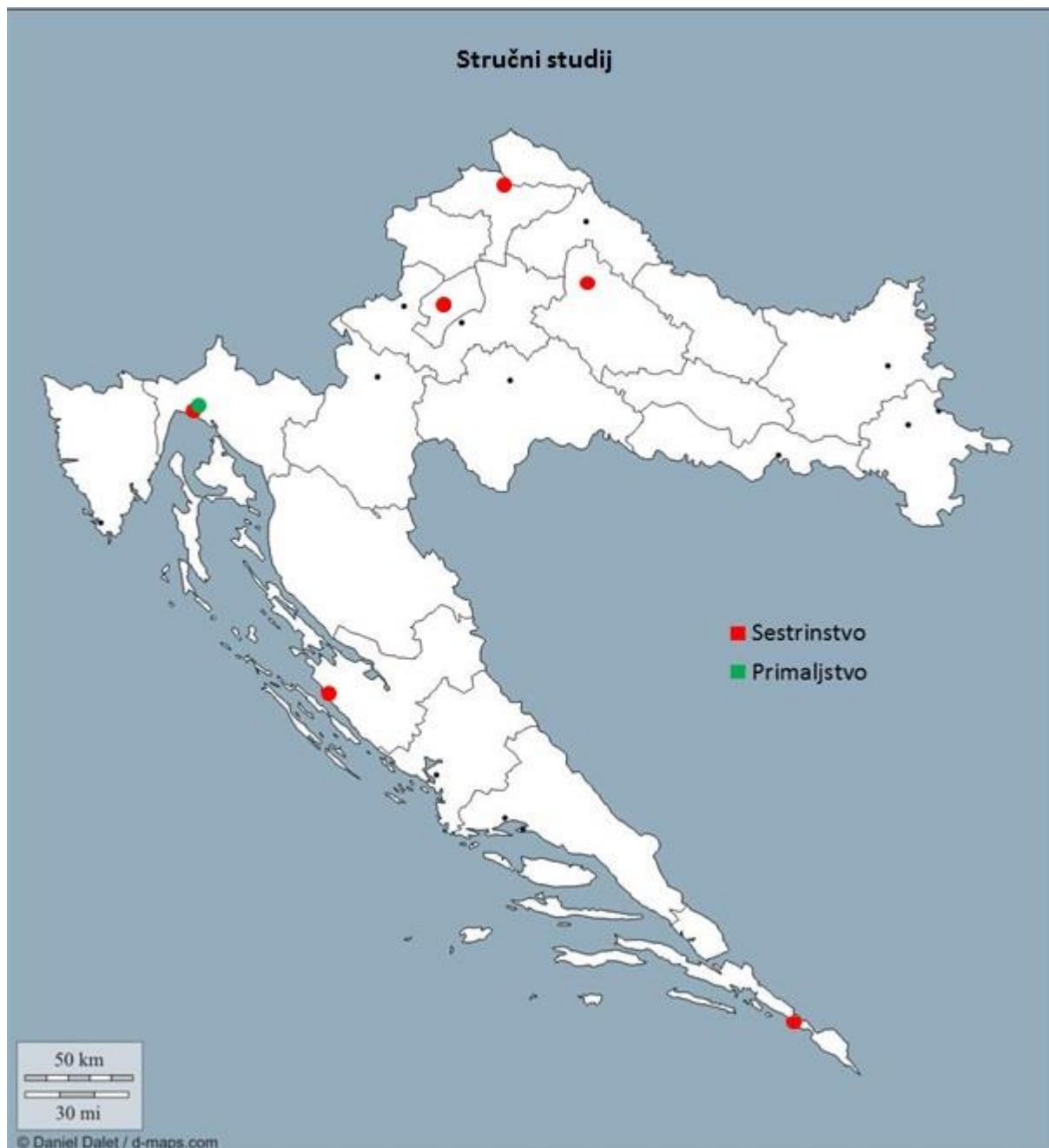

<http://mozvag.srce.hr/preglednik/pregled/hr/podrucje/odabirPolje.html?oznakapodrucje=3>

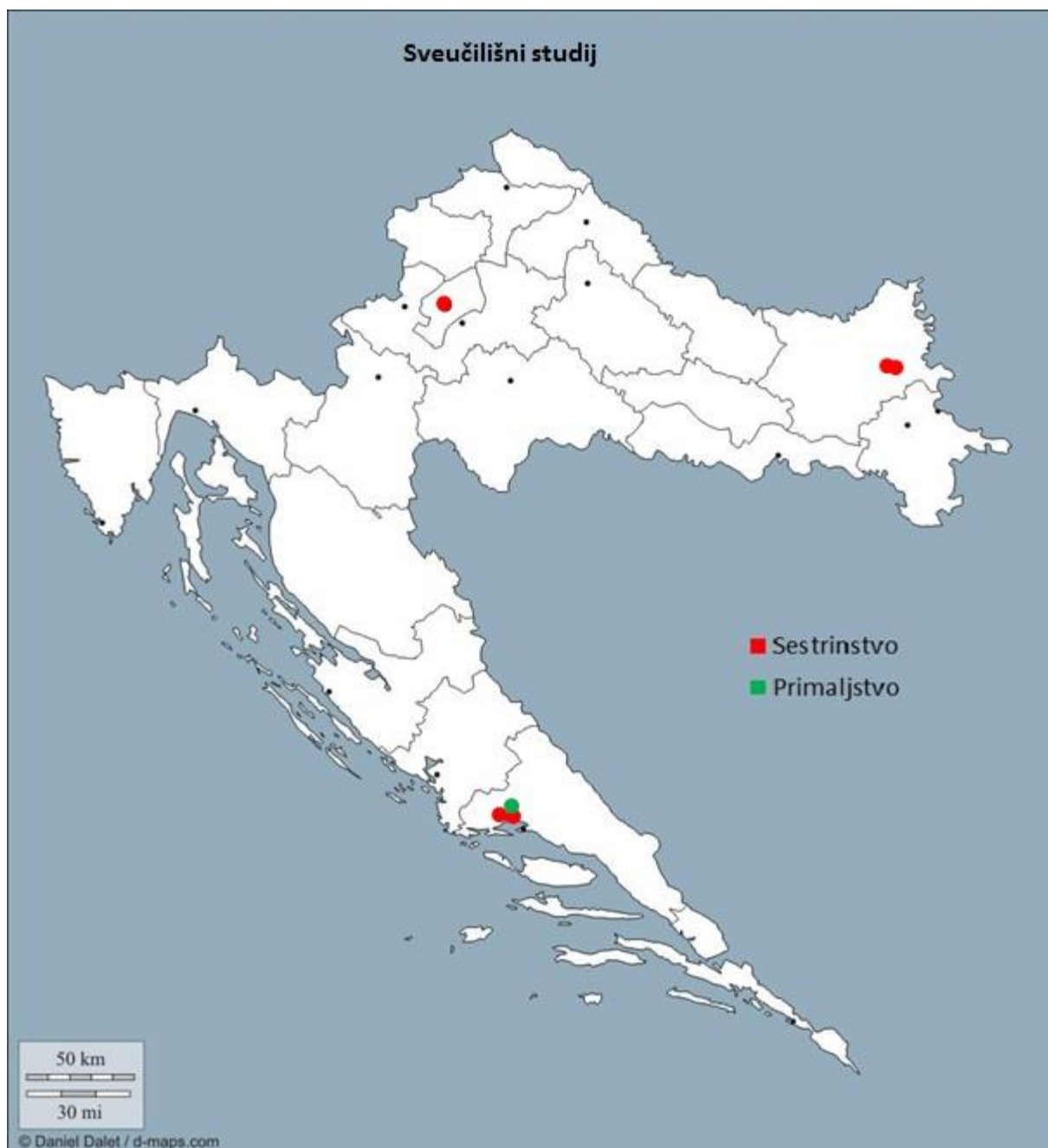
Slika 1. Prikaz integriranih preddiplomskih i diplomskih studija medicine, farmacije i dentalne medicine u Republici Hrvatskoj

Slika 2. Prikaz stručnih preddiplomskih studija sestrinstva i primaljstva u Republici Hrvatskoj

Slika 3. Prikaz sveučilišnih studija sestrinstva i primaljstva

Recenzenti

U postupku tematskog vrednovanja usklađenost navedenih studijskih programa s Direktivom 2005/36/EZ recenzirala su 22 znanstvenika iz Portugala, Španjolske, Grčke, Nizozemske, Mađarske, Estonije, Poljske, Litve, Latvije, Irske i Ujedinjenog Kraljevstva. Recenzenti su:

Pauline Black, PhD, School of Nursing, University of Ulster, Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske

Prof Grażyna Dębska, PhD, Faculty of Health and Medical Science, Andrzej Frycz Modrzewski Krakow University, Poljska

Prof Naomi Elliott, PhD, School of Nursing & Midwifery, Trinity College Dublin, Irska

Prof Milagros Garcia Barbero, PhD, University Miguel Hernandez, Elche, Španjolska

Julie Jomeen PhD, Faculty of Health & Social Care, University of Hull, Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske

Prof Ann Kingscott, PhD, Birmingham City University, Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske

Prof Christos Kontoyannis, PhD, Department of Pharmacy, University of Patras, Patras, Grčka

Prof Chryssoula V. Lemonidou, PhD, Faculty of Nursing, University of Athens, Grčka

Prof Clare Maher, PhD, Institute of Nursing, Midwifery and Social Work, The Archway Campus, Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske

Prof Judit Meszaros, PhD, Faculty of Health, Semmelweis University, Mađarska

Prof Boros Mihály, PhD, Institute of Surgical Research, Faculty of Medicine, University of Szeged, Szeged, Mađarska

Prof Inga Millere, PhD, Faculty of Nursing, Riga Stradins University, Latvija

Prof Luis Monteiro Rodrigues, PhD, Universidade Lusofona, Lisabon, Portugal

Prof Kathleen Murphy, PhD, School Of Nursing And Midwifery, NUI Galway, Irska

Prof Andreas Papapetropoulos, PhD, Department of Pharmacy, University of Patras, Patras, Grčka

Prof Mare Saag, PhD, Department of Stomatology, Faculty of Medicine, University of Tartu, Estonija

Prof Algimantas Tamelis, PhD, Faculty of Medicine, Lithuanian University of Health Sciences, Kaunas, Litva

Prof Yvetta Vrublová, PhD, Lékařská fakulta Ostravská univerzita v Ostravě, Ostrava, Češka

Prof Brian Webster, PhD, Faculty of Health, Life and Social Sciences, Edinburgh Napier University, Škotska, UK

Prof Paul Wesselink, PhD, ACTA, Academic Centre for Dentistry, Amsterdam, Nizozemska.

1. Integrirani sveučilišni studijski programi

Medicina

Medicinski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Medicinski fakultet, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Medicinski fakultet, Sveučilište u Rijeci

Medicinski fakultet, Sveučilište u Splitu

U Republici Hrvatskoj na gore navedenim studijskim programima u akademskoj godini 2012./2013. studira 3865 studenata.

Farmacija

Kemijsko-tehnološki fakultet i Medicinski fakultet, Sveučilište u Splitu

Farmaceutsko-biokemijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

U Republici Hrvatskoj na gore navedenim studijskim programima u akademskoj godini 2012./2013. studira 813 studenata.

Dentalna medicina

Medicinski fakultet, Sveučilište u Rijeci

Medicinski fakultet, Sveučilište u Splitu

Stomatološki fakultet, Sveučilište u Zagrebu

U Republici Hrvatskoj na gore navedenim studijskim programima u akademskoj godini 2012./2013. studira 1027 studenata.

2. Stručni studijski programi

Sestrinstvo

Odjel za stručne studije, Sveučilište u Dubrovniku

Medicinski fakultet, Sveučilište u Rijeci

Odjel za zdravstvene studije, Sveučilište u Zadru

Veleučilište u Varaždinu

Visoka tehnička škola u Bjelovaru

Zdravstveno veleučilište u Zagrebu

U Republici Hrvatskoj na gore navedenim studijskim programima u akademskoj godini 2012./2013. studiraju 3483 studenta.

Primaljstvo

Medicinski fakultet, Sveučilište u Rijeci

U Republici Hrvatskoj na gore navedenom studijskom programu u akademskoj godini 2012./2013. studira 57 studenata.

3. Sveučilišni studijski programi

Sestrinstvo

Preddiplomski sveučilišni studij, Medicinski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Preddiplomski sveučilišni studij, Sveučilišni odjel zdravstvenih studija Sveučilišta u Splitu

Diplomski sveučilišni studij, Medicinski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Diplomski sveučilišni studij, Sveučilišni odjel zdravstvenih studija Sveučilišta u Splitu

Diplomski sveučilišni studij, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

U Republici Hrvatskoj na gore navedenim studijskim programima u akademskoj godini 2012./2013. studiraju 603 studenta.

Primaljstvo

Preddiplomski sveučilišni studij, Sveučilišni odjel zdravstvenih studija Sveučilišta u Splitu

U Republici Hrvatskoj na gore navedenom studijskom programu u akademskoj godini 2012./2013. studiraju 44 studenta.

III. ZAKLJUČAK

Tematsko je vrednovanje stručnih i sveučilišnih programa za regulirane profesije u području zdravstva (sestrinstvo, primaljstvo, medicina, dentalna medicina i farmacija) u svrhu usklađenosti s odredbama Direktive 2005/36/EZ Europskog parlamenta i vijeća od 7. rujna 2005. godine o priznavanju stručnih kvalifikacija, pokazalo da usklađenost s Direktivom nije potpuna. Izvješća, osim ocjene usklađenosti, imaju razvojni karakter te sadrže preporuke za poboljšanja što je u skladu s preporukama ENQA-e recenzentima u postupcima vanjskog vrednovanja. Ta su poboljšanja navedena kao informacija visokim učilištima i nadležnim tijelima.

Integrirani sveučilišni studijski programi medicine (Medicinski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku; Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci; Medicinski fakultet Sveučilišta u Splitu i Medicinski fakultet u Zagrebu), farmacije (Kemijsko-tehnološki fakultet i Medicinski fakultet Sveučilišta u Splitu; Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu) i dentalne medicine (Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci; Medicinski fakultet Sveučilišta u Splitu; Stomatološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu) uglavnom zadovoljavaju zahtjeve Direktive 2005/36/EZ. Uvjeti upisa i postupak upisa na sveučilišne studijske programe uglavnom su u skladu s Direktivom, ali je preporučeno i definirati razinu kompetencija koje student treba savladati i potom prilagoditi i izmijeniti sadržaj i ciljeve kolegija. Također, treba prilagoditi broj sati obrazovanja i ECTS bodove studentima te smanjiti broj dodatne literature i u obzir uzeti onu koja nije starija od deset godina.

Stručni studijski programi iz područja sestrinstva (Odjel za stručne studije Sveučilišta u Dubrovniku; Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci; Odjel za zdravstvene studije Sveučilišta u Zadru; Veleučilište u Varaždinu; Visoka tehnička škola u Bjelovaru) i primaljstva (Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci) usporedivi su s odgovarajućim i općeprihvaćenim standardima i usklađeni s Direktivom 2005/36/EZ. Od toga je izuzeto Zdravstveno veleučilište u Zagrebu čiji program dijelom nije usklađen sa zahtjevima Direktive 2005/36/EZ. Slabosti koje su uočene i koje treba ispraviti kako bi se postigla usklađenost s Direktivom odnose se na stručnu praksu (postoji manjak stručne prakse, opseg stručne prakse nije vidljiv u opisima kolegija kao ni omjer stručne prakse i teorijskog sadržaja, nije opisan način vrednovanja stručne prakse) odnosno kliničko iskustvo pod primjerenim nadzorom. Kliničko se osposobljavanje treba povezati s kompleksnošću zdravstvene njege. Potrebna je dosljednost u opisu nekih

predmeta u odnosu na definiciju kliničke obuke (Direktiva članak 31, stavak 5). Medicinske nazive kolegija treba uskladiti s međunarodno prihvaćenim nazivima. Preporučeno je da u budućnosti kolegije iz područja sestrinstva predaju kvalificirane medicinske sestre te da se poveća omjer sestriinskog osoblja u odnosu na ostalo osoblje. Također, treba ojačati istraživačku komponentu programa, kritičko razmišljanje te kvantitativne i kvalitativne metode ključne za sustave zdravstva i sestrinstva. Preporučeno je veće korištenje e-učenja u budućnosti te razvijanje interaktivnih mrežnih (*on-line*) kolegija. Program bi u budućnosti trebao završavati akademskim nazivom prvostupnika (*bachelor's degree*) umjesto stručnim nazivom.

Sveučilišni studijski programi iz područja sestrinstva (preddiplomski sveučilišni studij Medicinskog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku; preddiplomski sveučilišni studij Sveučilišnog odjela zdravstvenih studija Sveučilišta u Splitu; diplomski sveučilišni studij Medicinskog fakulteta Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku; diplomski sveučilišni studij Sveučilišnog odjela zdravstvenih studija Sveučilišta u Splitu; diplomski sveučilišni studij Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu) dijele se na preddiplomske i diplomske dok je sveučilišni studijski program Primaljstvo samo preddiplomski (preddiplomski sveučilišni studij Sveučilišnog odjela zdravstvenih studija Sveučilišta u Splitu). Preddiplomski sveučilišni programi uvjetima su upisa, trajanjem te opisima potrebnih kolegija usklađeni s Direktivom 2005/36/EZ. Za potpuno dokazivanje usklađenosti s Direktivom 2005/36/EZ potrebne su detaljnije informacije (dokazi) o mjestima, načinu provođenja i vrednovanja kliničke prakse te primjeni istraživačkih postupaka u istraživačkoj djelatnosti u području sestrinstva. Završetak sveučilišnoga diplomskog studija iz područja sestrinstva koji se izvodi na trima sveučilištima (Sveučilištu u Zagrebu, Sveučilištu u Rijeci i Sveučilištu u Splitu) nije uvjet za obavljanje sestriinske struke te stoga ne treba nužno biti u skladu sa zahtjevima Direktive 2005/36/EZ već predstavlja nadogradnju te struke. To treba doraditi u smislu jasnijeg određivanja cilja te stjecanja istraživačkih kompetencija potrebnih na magistarskoj razini. Sveučilišni preddiplomski studij iz područja primaljstva ispunjava uvjet upisa, minimalnog trajanja programa te uvjete (a), (d), (e), (g), (h), (l) i (k) članka 42. Direktive 2005/36/EZ. Značajan propust, međutim, predstavlja činjenica da se u kompetencijama koje se stječu završetkom studija ne spominje prenatalna skrb niti u jednom obliku. Dorada je programa potrebna i za osiguravanje stjecanja kompetencija navedenih u Direktivi 2005/36/EZ (dijagnosticiranje trudnoće i praćenje normalnog tijeka trudnoće te obavljanje pregleda potrebnih za praćenje razvoja normalnog tijeka trudnoće, propisivanje ili savjetovanje o pregledima potrebnim za najraniju moguću dijagnozu rizičnih trudnoća,

izvođenje spontanih poroda uključujući prema potrebi epiziotomiju te, u hitnim slučajevima, porode na zadak, provođenje liječenja koje propiše liječnik) te u smislu jasnijeg dokaza o usvajanju klinički temeljenih kompetencija te praćenja ispunjavanja obveznog dijela Direktive 2005/36/EZ povezanog s praktičnim i kliničkim osposobljavanjem.